

Təhsil Nazirliyi hesabat verən kəndəflərini açdı

Təhsil Nazirliyi 2017-ci ildə gördüyü işlərə dair hesabat verib. Artıq 3-cü ildir ki, təşkil edilən hesabat tədbirində sadəcə görülən işlər deyil, nəzərdə tutulan planlardan da danışılıb.

2017-ci ildə görülən işlərə baxdıqda Təhsil İnstitutunun direktoru vəziyyətə Təhsil Nazirliyinin öbə müdürü Emin Əmrullayev məlumat verib. O, təhsildə inkişafı ayr-ayrı istiqamətlərə üzrə təhlil edib 33 parametrlə təhsilin vəhatəliliyi, təhsilə keyfiyyət göstəriciləri və bərabər imkanların üzrə təhlil apararaq öbə müdürü bütün istiqamətlərdə müsbət dinamikanın müəhdə olunduğunu bildirib.

Təhsilin vəhatəliliyi

Məktəbə qədr hazırlıq təhsilin gələcəyini müəyyən edən faktorlardan biridir. Bir neçə il əvvəl bu sahədə bəqaa ölkələrdə çox geridə qalan Azərbaycanca sığrayır xarakterli inkişaf dinamikası müəhdə olunub. Bu inkişafdan nəinki Azərbaycanca, o cümlədən beynəlxalq tədbirlərdə maraqlı təcrübə olaraq bəhs edilib.

Birinci sinf cəlb olunmada vəhatəlilik dərəcəsi son 5-6 ildə yaxşılaşmışdır. Əmrullayevin sözlərinə görə, indiyədək ölkəmizdə uşaqların məktəbə tez bəlamalar ictimai mübahisə doğursa da, slində, məktəbə gec getmə problem yaradır.

O, təqdimatında məktəbə gec və ya tez gedənlərin təhsil göstəricilərinə diqqət yetirib. Belə ki, 2004-cü ildə məktəbə qəbul edilən I sinf ığirdlərinin nticilərinin təhlilə aparılıb. Dövlət mtahan Mərkəzində (DəM) lə edilən rəqəmlərin müqayisəli təhlil nticisində məlum olub ki, məktəbə gec bəlayan uşaqların cəmi 33 faizi məktəbi müvəffəq qiymətlərlə bitirə bilib. Qalanların isə buraxılış imtahanlarında nə az 1 fəndən "2" qiymət ald??? müəyyən edilib. Məktəbə bir il gecikən uşaqlarda müvəffəqiyyət göstəricisi 51 faiz təşkil edib. Bu göstərici məktəbə vaxtında gələnlə uşaqlarda 59 faiz, məktəbə 3-4 ay tez gələnlə uşaqlarda isə 65 faiz təşkil edib.

Rəqəmlərdən o da görünür ki, ölkəmizdə uşaqların məktəbə bəlamasında gecikmələri azalıb. Məsələn, 2012-ci ildə 6 ya dan yuxarı uşaqların məktəbə gec getməsi hallar 12 faiz təşkil edirdisə, 2017-ci ildə bu rəqəm 6 faiz olub. Elektron qaydada hətə keçirilən qəbul isə valideynlərin iştirakı vaxtında planlaşdırılmasna imkan verib. Nticidə bu layihə vəvəlcə Bakı şəhərində hətə keçirilirdisə, artıq coğrafiyası geniləndirilib.

Kiçik məktəblər hamıya oxumaq imkan verir

Azərbaycanda kiçik məktəblərin sayı çoxdur 4500-ə qədər məktəbin yərədan çoxunda ığird sayı 200 nəfərdən az, 1500 məktəbdə ığird isə 100 nəfərdən azdır. Qəsa müddət rəzində az vəsait xərcləməklə yerlərdə kiçik məktəblərin quraşdırılmas təhsilin daha da ləqatan olmasna xidmət edir.

Son dövrlərdə ictimaiyyətlə arasında nə çox müzakirə olunan məsələlərdən biri dər ığirdlərin müxtəlif maraqlı və meyllərinin nəzərə alınmasıdır. Əmrullayev bildirib ki, X-XI siniflərdə 17 fənn tədris olunur. Ancaq təmayillənmə nticisində ığirdlərin meyllə maraqların nəzərə alınmaqla yəni fənlərin sayı azaldılmaqla dərslərin təşkil mümkün olur. 2017-2018-ci dərslilində 27 mindən artıq ığird özünün maraqlı dərslərinə uyğun siniflər cəlb olunub: "Biz bunun nticilərinə bu il keçirilən qəbul imtahanları yekunlaşdıqdan sonra ölçəcəyik. Nə nəzərə qə ki, ığird maraqlı göstərdiyi fənlərdə daha çox saat aydırsa, nticiləri aşı olmasna olmalıdır".

Ştedadlı uşaqlarla iştirakı sındırda böyük nailiyyətlər qazanılıb. Xüsusən, son 5 ildə ciddi islahatlar aparılıb.

E. E. mrullayevin fikrincə, bu sahədə iştirakçıların uurlu nümunəsi Respublika Fənn Olimpiadalarındır. Təkcə onu demək kifayətdir ki, olimpiadalarda iştirakçı sayı 2014-cü illə müqayisədə 5 dəfə artıb.

Peşə-ixtisas təhsili sahəsində həm tələfənlər, həm təhəllil baxımından müsbət dinamika müşahidə olunur. Bu da özlüyündə IX və XI sinfi bitirənlərin hərtərəfli ixtisaslaşdırılmasına əsasən təmin edəcəkdir.

Alimlər təhsil təhəllil sistemində BMT-nin insan inkişaf indeksində nəzərdə tutulan faktorlardan olduğunu bildirən E. mrullayev deyib ki, müstəqillik dövründə çox tələfənlər məhz son 5 ilin payına düşüb.

Təhsilin keyfiyyəti

E. mrullayev təhsilin keyfiyyət dəyişikliyini təsdiqləyən faktları sadalayarkən ölçülə bilən, rəqəmlərlə ifadə oluna bilən göstəricilərə əsaslanaraq: "PIRLS qiymətləndirilməsində dünyanın 60-a yaxın təhsil sistemi iştirak edir. IV sinfin bitirənlərin oxu bacarıqlarını ölçən bu qiymətləndirmənin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, ölkələr özünü müqayisə edə bilsin. 2011, 2016-cı illərdə olmaqla, artıq 2 dəfə bu qiymətləndirmədə iştirak etmişik. Ölkəmizin bu qiymətləndirməyə üçüncü dəfə 2021-ci ildə qatılacağı təsdiqlənib".

Təhsil iştirak etdiyimiz vətəndaşların təhsilə bəll olan iki qiymətləndirmənin müqayisəsi göstərib ki, əvvəlki təhsil göstəricilərinə pay 10 faiz azalaraq, yüksək və mükəmməl nəticə göstərən tələfənlərin orta səviyyəsi 2 dəfə artıb: "Ümumilikdə, 18 faiz tələfənlərin yüksək və mükəmməl nəticə göstərməsi kifayət qədər müsbət tendensiya".

Təhsilin keyfiyyəti ilə bəlləndirici indikator beynəlxalq olimpiadalarda. Müxtəlif beynəlxalq olimpiadalara qatılan Azərbaycan tələfənləri oradan qayıtmayıblar. 2013-2017-ci illərdə dünyada fənn olimpiadalarında göstəricilərimiz davamlı olaraq artıb. Keçən il uzun fasilədən sonra ilk dəfə olaraq Azərbaycan tələfənləri medal daşıdı. Edib: "Son 5 il ərzində qazanan 109 medal müstəqillik ildə edilən dövrdə qazanan medallardan üçdə biridir".

E. mrullayev bildirib ki, 2017-ci ildə ali məktəbə qəbul imtahanında orta bal 2012-ci ilə nisbətən 62 bal artaraq 177-dən 239-a yüksəlib. O, əlavə edib ki, 2017-ci ilin qəbul imtahanlarında cari ilin məzunları 44 faizi 200 baldan az toplayıb. Ancaq bu göstərici əvvəlki illərdə məzun olmuş abituriyentlərdə 65 faiz olub. "Lakin 200-dən yuxarı bal toplayanların çəkisinin illər üzrə dinamikasına baxdıqda bu faizin həmiyyətli dərcəyə artdığını görmək olar. Əvvəl 35 faiz, 35 faiz idis, hazırda 51 faizdir və biz 16 faizlik dəyişiklikdən danışırıq. Sevinci haldır ki, həmin qəbul imtahanlarında 600-dən çox bal toplayanların sayı artıb".

Əgər tələfənlərin nisbətində söz açan öbət müdürünün sözlərinə görə, 2013-2014-cü ildə hər 8.5 tələfənlə 1 müəllim düşürdysə, hazırda 10.5 tələfənlə 1 müəllim düşərsə deyir. Bu da effektivliyin və səmərəliliyin 25 faiz artması deməkdir.

Müəllimlik yüksək rəqabətli peşəyə çevrilib

2014-cü ildə nətiəbarən 134 min müəllim diaqnostik qiymətləndirmədə keçirilib və saat yükü 1.5 dəfə artıb. İlaqla məhkəmə 2 dəfə qalxıb: "Nəzərə alsaq ki, hər 1 faiz 1500 müəllim deməkdir, 3.5 faiz müəllim 900 manatdan yuxarı, 10 faiz müəllim 700-900 manat, 27 faiz 500-700 manat və nəhayət, qalanlar 300-500 manat məhkəmə alıb".

Öbət müdürü müəllimlərin dərəcə yükündə olan fərqlərə də toxunub: "2013-cü ildə müəllimlərin 27 faiz qədrinin dərəcə yükü 12 saatdan az olub. Hazırda dərəcə saat 18 saat olsa da, dərəcə yükü 12-17 saat olan müəllimlərin sayı 37 faizdən 30 faizə enib".

D?rs D?rs yükü az olan müəllimlərin sayının çox olması? ölkədəki kiçik məktəblərin çoxluğu ilə izah edən E. E. mrullayev bildirib ki, ağır say az olan məktəblərdə çalışan müəllimlərinin d?rs yükü siniflərin sayına, məktəhaqq is? d?rs yükünə uyğun formalaşır.

"Müəllimlərinin iqtisadi imtahanlarında 2014-cü ildə 18 min nəfər iştirak edərkən müəllim olmaq istəyini bildirmirdi. Bu da sirr deyil ki, müraciət edənlərin 14 minə minimal balı toplamırdı. İldən-ildən artan müraciətlərin nəticəsində ki, müəllimlik yüksək rəqabətli peşəyə çevrilib", - deyən Əb? müdirinin fikrincə, müəllimliyə abituriyentlərin dərəcəmə artıb. Belə ki, 2014-cü ildə 500-dən yuxarı bal toplayan 674 nəfər müəllimliyə müraciət etmişdi. Və bunların əksəriyyəti dil müəllimi idi. 2017-ci ildə isə 1370 nəfər 500-dən artıq bal toplayan abituriyent müəllimlik ixtisasına seçib.

Bərabər imkanlar

"PIRLS 2016"-nin nəticələrini görür, Azərbaycanca qəzələr daha yaxşı oxuyur və ya oxuduğunu daha yaxşı anlayır. E. mrullayevin sözlərinə görə, Portuqaliyadan savay bütün ölkələrdə sözügedən nəticələr oxşardır. Yalnız Portuqaliyada oğlanlarla qızların nəticəsi eynidir: "Ümumiyyətlə, önəmli olan nəticələr arasındakı fərq deyil, 2011-ci ildən 2016-cı ilə qədər olan müddətdə aradakı fərqləndirilməsidir. Yəni, Azərbaycanda gender aspektində fərqlik baş verməyib".

E. E. mrullayevin fikrincə, regionlarla müqayisədə fərqləndirilmə azaldı. IX sinif buraxıldı. İmtahanların nəticələrindən görünür ki, 3-4 ildə aradakı fərq həmiyyətlidirsə azalacaq. Bu, regionlarda da təhsilin keyfiyyətində müsbət dinamika olduğunu göstərir.

həmiyyətli dəyişikliklərə dolu 5 il

Daha daha sonra çəkilən təhsil naziri Ceyhun Bayramov xəbərlədi ki, təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası nəzərdə tutulan 5 il üçün Təhsil islahatları üçün 5 il əl böyük müddət olmasa da, baş verən dəyişikliklərin ilkin təzahürlərini müəhid etmək, hansısa tendensiya təhlil etmək baxımından kifayət qədər uurlu bir müddətdir. Təhsil naziri bildirib ki, hesabatda əksini tapan rəqəmlərə görə, 5 ildə təhsilin keyfiyyəti, ləçatanlı və bərabər imkanların mövcudluğu baxımından bir çox istiqamətdə həmiyyətli dəyişiklik müəhid olunur. Üstəlik, tədqidməl olunan hesabat təhsil sisteminə daxil olmayan, kənar qurumların apardığı qiymətləndirmələrə əsaslanıb. Dövlət imtahan Mərkəzinin, o cümlədən beynəlxalq qiymətləndirmə təkilatların nəticələrini istinad edilib.

C. Bayramov təhsil iqtisadının qarşısında duran həlli vacib məsələlərə toxunub. Yeni hədəflərdən danışarkən həmin insanın inkişafında erkən yaş dövrünün həmiyyətini qəbardəb. Bunu nəzərə alaraq, Təhsil Nazirliyinin 2020-ci ilədək məktəbə hazırlıq siniflərinin hətəlliliyini 90 faizə çatdırma planı dərdən vurulayacaq. Bununla paralel keyfiyyət göstəricilərinə də diqqət ediləcəkdir. Onun sözlərinə görə, Təhsil institutunun UNCEFI-ə birgə layihəsi qərvəsində məktəbə qədər təhsilin keyfiyyət standartları hazırlanacaq.

Təhsil naziri hesab edir ki, çox vacib göstəricilərdən biri beynəlxalq qiymətləndirmədir. İştirakda "Bəzi beynəlxalq qiymətləndirmələrdə mövqeyimiz o qədər də uurlu görünməyib bilərə. Ancaq məhdud sayda dövlətlərin iştirak etdiyi həmin qiymətləndirmələrdə iştirak cəsarətli bədir. Hesab edirik ki, göstəricilərimizin arzularımızə əks etdirməməsi bizim orada iştirakdan imtina etməyimizə əsas ola bilməz. Çünki burada göstəricilər yox, nəticələrin təhlili önəmlidir. Hədəfimiz odur ki, beynəlxalq qiymətləndirmədə iştirak edərkən hərdəf öz nəticələrimizi yaxşılaşdırmaq".

Yeni imtahan modeli

T?h?hsil Nazirliyinin alim?rl?r? birg?i?inin iftixar hissi yaratd???n? vur?ulayan A.?lizad? t?hsil nazirin? bu d?st?yin? g?r? minn?tدارl???n? bildirib.

C?miyy?tın t?hsil? olan m?nasib?ti d?yi?m?lidir

Sonda ç?x?? ed?n Ba? nazirin müavini ?li ?hm?dov Az?rbaycanda öz?l m?kt?bl?r ??b?k?sinin art?r?lmas?n?n vacibliyini qeyd edib. Onun fikrinc?, m?hz bununla yuxar? t?hsil pill?l?rind? ?lçatanl?l???n art?r?lmas? mümkün olar: "T?hsil universal sah?dir. T?hsil sah?sinin inki?af?n? yaln?z t?hsil qurumlar?ndan gözl?m?k olmaz. C?miyy?tın t?hsil? olan m?nasib?ti d?yi?m?lidir".

Döv Dövl?tın t?hsil? olan diqq?t v? qay??s?n? art?rmas?na ehtiyac oldu?unu dey?n ?li ?hm?dov bildirib ki, Az?rbaycanda orta t?hsil ?lçatanl?l?q bax?m?ndan t?min edilib. Yuxar? t?hsil s?viyy?l?rinin d?ç?lçatanl?l???n art?r?lmas?na ehtiyac var. O qeyd edib ki, ölk?d? universitetl?r? s?rb?stliyin verilm?s? sah?sind? c?sar?tli add?mlar at?lmal?d?r.

?li ?hm?dovun sözl?rin? gör?n son ill?r Az?rbaycanda t?hsil islahatlar? d?rinl??m?kd? davam edir v? bu istiqam?td? göröl?n i?l?r öz b?hr?sini verir: "Az?rbaycanda d?rin islahatlar h?yata keçirilir - iqtisadiyyatdan tutmu? dig?r sah?l?r? kimi. Biz h?yat?m?z? islahatlardan k?narda t?s?vvür etmirik. T?hsil sferas? da islahatlar m?fhumundan k?narda qala bilm?z. ?qtisadiyyatla, t?hsill? ba?l? h?d?fl?rimiz tamamil? ayd?nd?r".

Ba? rBa? nazirin müavini ?lav? edib ki, t?hsilin inki?af? Az?rbaycan c?miyy?tının m?d?niyy?sinin, iqtisadiyyat?n?n daha yuxar? pill?y? qalxmas?na, dövl?tın qüdr?tinin artmas?na g?tirib ç?xarmal?d?r.

["Az?rbaycan mü?llimi" q?zeti](#)